

матеріал, а також розуміння, як доцільно його використовувати, залишаються ключовими аспектами використання гри в корекції мовленнєвих порушень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боряк О.В. Діагностика, формування й корекція мовленнєвої діяльності дітей із порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку: теорія і практика : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2018. – 458 с.
2. Логопедія. Підручник. Третє видання, перероблене та доповнене / За ред. М.К. Шеремет. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 672 с.
3. Медведєва В. Виправлення вад мовлення у дітей за допомогою ігор і вправ / В. Медведєва // Дефектолог. – 2011. – №7. – С. 36–38.
4. Освітня мнемотехніка. Навчально-методичний посібник. Третє видання, перероблене та доповнене / Г. А. Чепурний. – Тернопіль: Мандрівець, 2020. – 152 с.
5. Рібцун Ю. В. Організація та проведення у логопедичній групі ігор з правилами / Ю. В. Рібцун // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матер. І Всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 лютого 2012 р., м. Суми. – Суми : Вид-во СудПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – С. 47–53.

УДК 376-056.264-053.2:81'233(430)

Карина КРИВОНОС

здобувачка освіти ОС Магістр спеціальності

«Спеціальна освіта. Логопедія»

Катерина ЗЕЛІНСЬКА-ЛЮБЧЕНКО

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри логопедії

СумДПУ імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ В НІМЕЧЧИНІ

У статті здійснено аналіз специфіки логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині. Інноваційні технології у діяльності логопеда в Німеччині стають перспективним засобом корекційно-розвивальної роботи з дітьми раннього віку. Дані методи належать до ефективних засобів корекції і допомагають досягненню максимально можливих успіхів у попередженні та подоланні мовленнєвих труднощів у дітей раннього віку.

Ключові слова: логопедична робота, академічний логопед, Німеччина, інноваційні технології, діти раннього віку.

The article analyzes the specifics of speech therapy work with young children in Germany. Innovative technologies in the activities of a speech therapist in Germany are becoming a promising means of correctional and developmental work with young children. These methods are effective means of correction and help to achieve the greatest possible success in preventing and overcoming speech difficulties in young children.

Key words: speech therapy, academic speech therapist, Germany, innovative technologies, children, early age.

Постановка проблеми. Доцільність звернення до обраної проблеми підтверджується вимогами нормативно-правових документів: законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.), «Концеп-

ції освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2020 р.) [1], Концепції «Нова українська школа (2016 р.), «Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція» (2021 р.). Сучасна німецька логопедія знаходиться у постійному активному пошуку шляхів удосконалення та оптимізації процесу навчання та розвитку дітей на різних вікових етапах та в різних освітніх умовах, які характерні для осіб з особливими здібностями. В даний час особливо актуально стоїть питання про володіння кожним логопедом в Німеччині сучасними корекційними технологіями та методиками.

Комплексна робота логопедів з дітьми раннього віку в Німеччині охоплює розвиток всіх аспектів діяльності малюків, зокрема емоційної, сенсорної, пізнавальної, голосової та моторної активності, а також маніпулятивної функції рук та нормалізацію артикуляційного апарату. Це створює потрібну сенсомоторну базу для розвитку мовленнєвої, психічної та рухової діяльності дитини. Важливим аспектом проведення занять є створення позитивного емоційного настрою дитини до логопедичної роботи та самого логопеда.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз, а також узагальнення наукових досліджень із даної проблеми свідчить про особливу значимість питання логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині. Так, даній проблемі присвячені численні наукові роботи G. Böhme («Frühkindliche Sprachförderung: Ein Handbuch für Studium und Praxis»), M. Dittmann («Frühkindliche Sprachentwicklung: Normale und gestörte Entwicklung»), L. Gierke («Frühkindliche

Sprachentwicklung: Grundlagen, Störungen, Förderung»), J. Löffler («Frühkindliche Sprachentwicklung: Ein Handbuch für Studium und Praxis»), H.-J. Reich («Frühkindliche Sprachentwicklung: Ein Handbuch für Studium und Praxis») та ін.

Мета: висвітлити особливості логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині.

Виклад основного матеріалу. На рубежі XIX – початок XX ст. у Німеччині склалися виключно сприятливі умови для становлення логопедії як самостійної науки про порушення мовлення, про методи їх попередження, виявлення та усунення засобами спеціального навчання та виховання. Цьому сприяли зростання соціально-економічних потреб суспільства в «мовленнєвих» професіях, а також активний розвиток наук про людину – анатомію, фізіологію, клінічну медицину та ін., у надрах яких накопичувалися знання про патологію мовлення та голосу [5].

У вчених-логопедів отримала визнання клінічна класифікація А. Кусмауля (1877 р.), який систематизував види мовленнєвих порушень та впорядкував термінологію. Під час подальшого становлення цієї науки, формування інших підходів до мовленнєвих порушень з позицій розвитку та системних уявлень про мовленнєву діяльність дедалі більше усвідомлювалася неприйнятність прямого перенесення в теорію логопедії клінічних підходів, заснованих на симптоматичному трактуванні порушень.

У Німеччині логопедична робота здобула суспільне визнання після того, як у 1889 р. державний міністр Пруссії рекомендував усім королівським урядам організувати лікувальні курси такої спрямованості. Це почи-

нання було активно підтримане у «Медико-педагогічних місячниках із загальної логопедії», що видаються Альбертом і Германом Гутцманнами (1891-1912 рр.). У цьому журналі, зокрема, повідомлялося, що вже 1891 р. було підготовлено для потреб населення 115 педагогів-логопедів [7]. Лікувальні курси, що проводилися одночасно, були поєднані з логопедичними класами для дітей, які страждали від заїкання. Згодом ці класи перетворилися на спеціалізовані мовленнєві школи. У 1928 р. у Німеччині було 4 міста з мовленнєвими школами, 14 міст з логопедичними класами і 95 місць з логопедичними курсами.

Варто відзначити, що становлення логопедії в Німеччині було результатом тісної взаємодії та взаємовпливу. До впливових постатей, які працювали у Відні після Першої світової війни, належали австрійські лікарі Е. Фрешельс та педагог К. Рот. Берлінська школа логопедії розглядала мовлення з фізіологічної точки зору, тоді як віденська школа була зорієнтована на психологічні аспекти. Взаємодія цих шкіл стимулювала розвиток логопедії як галузі спеціальної педагогіки та сприяла розширенню практики надання кваліфікованої допомоги людям з серйозними порушеннями мовлення.

Дуже актуальними на етапі становлення логопедичної роботи в Німеччині були проблеми алалії та дизартрії. Клінічна картина дизартрії вперше була описана в рамках псевдобульбарного синдрому у дорослих (Lepine, 1877; Oppenheim A., 1885; Reizitz G., 1902; та ін.). Надалі (1911 р.) Г. Гутцманн визначив дизартрію як порушення артикуляції та виділив дві її форми: центральну та периферичну

[4, с. 21]. Раніше ж багато лікарів поєднували всі форми втрати мовлення під терміном «алалія» і говорили про них поряд з афонією. Проте поступово їх почали розмежовувати. І. Франк одним із перших запропонував розглядати алалію як немоту внаслідок повної неможливості артикулювання та протиставив її дислалії. Також Р. Шультесс виділив алалію (німоту) в окреме мовленнєве порушення (1830 р.), оцінюючи її як артикуляційний розлад [5, с. 13].

У німецькій логопедії фахівці використовують здебільшого клінічну кваліфікацію мовленнєвих порушень. Так, згідно з класифікацією мовленнєвих порушень С. Van Riper та L. Emerick, заснованої як на синдромологічному, так і нозологічному підходах, всі розлади мовлення поділяються на чотири категорії, кожна з яких містить перелік певних порушень:

- порушення артикуляції (articulation disorders): фонетичні (phonetic disorders) та фонологічні порушення (phonological disorders);
- порушення голосу (voice disorders): порушення висоти (disorder s of pitch), сили (disorder so fintensity), тембру (disorders o fvoicequality);
- порушення плавності мовлення (fluency disorders): заїкання (stuttering), клаттерінг (cluttering);
- мовні порушення (language disorders): афазія/дисфазія (aphasia/dysphasia), затримка мовного розвитку (delayed language development), відхилення мовного розвитку (deviant language development) [6].

У даній класифікації дизартрія перебуває в стику між трьома категоріями: «порушення артикуляції», «мовні порушення» і «порушення голосу», оскільки при даному мов-

леннєвому розладі може бути різні прояви.

Логопед у Німеччині, те ж саме, що лікар, він обов'язково повинен мати академічну освіту і називають її – akademischen Sprachtherapeuten (dbs) – академічний логопед (мовленнєвий терапевт) [4]. Це фахівець з університетською освітою з великим практичним досвідом, який поєднує теоретичні та практичні знання для досягнення високих стандартів у діагностиці, терапії та консультуванні. Академічний логопед працює міждисциплінарно з іншими лікарями, навчальними закладами, групами самопомоги та науковими професійними товариствами. Вони повинні брати активну участь у розробці та тестуванні нових діагностичних та лікувальних процедур [5, с. 22].

Важливим напрямом розвитку дітей раннього віку в Німеччині є реалізація технологій раннього логопедичного втручання [7]. Порушення не завжди виявляється відразу після народження, іноді батьки дізнаються про нього, тільки коли дитина знаходиться в дошкільному або навіть шкільному віці. Своєчасне виявлення та корекція мовленнєвих порушень має першочергове значення для профілактики цих наслідків в Німеччині.

Логопедичне обстеження дітей раннього віку бажано проводити лише у присутності батьків чи його законних представників [5]. Тому що неможливо допомогти дитині, якщо позиція близьких їй людей лише пасивна. Жодна дитина не може повноцінно розвиватися поза сім'єю, і жодний навіть найпрофесійніший фахівець не здатний забезпечити дитині всієї повноти вражень та уявлень про навколишній світ, в якій це зможуть зробити батьки. Багато

батьків посилаються на власну зайнятість, на відсутність спеціальних знань. Тому завданням логопедів в Німеччині є допомогти батькам у освоєнні науки виховання та навчання, привести батьків до усвідомлення, що вони є важливими учасниками усієї системи корекційно-педагогічної допомоги.

В Німеччині логопедична робота з дітьми раннього віку групи ризику щодо виникнення мовленнєвих порушень, що проводиться в комплексі з медичними заходами, має бути спрямована на розвиток усіх порушених функцій. Відзначаємо, що корекційна робота з дітьми будується поетапно і включає вправи, що поступово ускладнюються. Організація такої роботи передбачає активну участь батьків дитини у своєчасному та правильному розвитку та вихованні дітей раннього віку [3].

У логопедичній роботі з дітьми раннього віку в Німеччині велике значення має корекція моторики рук. Ігри та заняття сприяють розвитку маніпулятивних навичок та тонкої диференціації рухів пальців. Дитина, виконуючи вправи пальчиками, розвиває дрібну моторику рук, що позитивно впливає на розвиток мовлення та підготовку до малювання та письма. У Німеччині, логопедична робота з дітьми передбачає розвиток усіх сторін діяльності дитини, і всі аспекти супроводжуються мовленнєвими інструкціями та коментарями [4, с.26].

Працюючи над розумінням мовлення з дитиною, німецькі фахівці постійно прагнуть збагатити її враження, що також сприяє розвитку розуміння мовлення. На даному етапі логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині відпрацьовуються такі моменти у розвитку

розуміння мовлення:

- назви простих дій;
- назви навколишніх предметів;
- назви іграшок;
- розуміння інструкцій;
- назва навколишніх явищ;
- формування узагальнюючих понять;
- впізнавання іграшок, предметів, зображених на картинках тощо [6].

Власне інноваційні технології у діяльності логопеда в Німеччині стають перспективним засобом корекційно-розвивальної роботи з дітьми раннього віку. Дані методи належать до ефективних засобів корекції і допомагають досягненню максимально можливих успіхів у попередженні та подоланні мовленевих труднощів у дітей раннього віку. До них належать добре відомі спеціалістам:

- технологія корекції звуковимови;
- технологія корекції голосу за різних порушень вимовної боку вимови;
- технологія формування мовленнєвого дихання при різних порушеннях вимовної боку вимови;
- технологія розвитку інтонаційної сторони мовлення;
- технологія корекції темпоритмічного боку мовлення;
- технологія розвитку лексикограматичної сторони мовлення;
- технологія логопедичного масажу [3].

Зазначимо, що в процесі ранньої логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині, особливу увагу приділяють створенню позитивно насиченого емоційного середовища, розвитку навичок спілкування та закріпленню отриманих вмінь протягом усього дня. Діти раннього віку з затримкою мовленнєвого розвитку повинні брати участь у

спілкуванні не лише під час спеціальних занять, але й у повсякденних ситуаціях, під час прогулянок та гри. Отримані навички є основою для їх подальшого успішного навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок. На сучасному етапі розвитку логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині особлива увага приділяється проблемам комунікації, у контексті якої починають розглядатися всі мовленеві розлади. Рання діагностика є основним напрямом у плануванні та здійсненні логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині. Проте пріоритетну роль точній діагностиці німецькі фахівці відводять власне корекційним заняттям, у яких підтверджуються попередні педагогічні висновки щодо характеру мовленнєвого порушення в дитини раннього віку. В Німеччині логопедична робота з дітьми раннього віку групи ризику щодо виникнення мовленевих порушень, що проводиться в комплексі з медичними заходами, має бути спрямована на розвиток усіх порушених функцій.

Перспективи подальших розвідок можуть бути пов'язані з розкриттям особливостей логопедичної роботи з дітьми раннього віку в Німеччині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку» (2020 р.). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/publications/concept>
2. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Л. Галенко. Харків: «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с.
3. Böhme G. Frühkindliche Sprachförderung: Ein Handbuch für Studium und Praxis. Berlin: Cornelsen, 2012.

4. Dittmann M. Frühkindliche Sprachentwicklung: Normale und gestörte Entwicklung. Stuttgart: Thieme, 2015.
6. Gierke L. (rühkindliche Sprachentwicklung: Grundlagen, Störungen, Förderung). München: Reinhardt, 2016.
7. Löffler J. Frühkindliche Sprachentwicklung: Ein Handbuch für Studium und Praxis. Berlin: Cornelsen, 2015.
8. Reich H.-J. Frühkindliche Sprachentwicklung: Ein Handbuch für Studium und Praxis. Berlin: Cornelsen, 2014.

УДК 376-056.264-053.4:81'233'374

Ірина ГОЛОБУРДА

здобувачка освіти ОС магістр спеціальності «Спеціальна освіта. Логопедія»

Лариса СТАХОВА

кандидат педагогічних наук, доцент
Сум ДПУ імені А. С. Макаренка

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЛОГОРИТМІКИ В КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття розкриває важливість використання засобів логоритміки для корегування рухових та мовленнєвих функцій дитини. Визначено корекційні завдання, аспекти корекційно-розвиткової діяльності. Автор презентувала ігри, вправи, що спрямовані на розвиток фонематичного сприймання, рухової пам'яті та довірливої уваги у всіх видах моторної сфери дітей старшого дошкільного віку з порушенням мовлення.

Ключові слова: логоритміка, корекція, мовлення, рух, рухові та мовленнєві функції, музика.

Постановка проблеми. У світі сучасних технологій спостерігається

збільшення кількості дошкільників з порушенням мовлення, саме тому, інтерес до формування правильного, чіткого мовлення займає важливе місце у сучасній логопедії.

Актуальність корекції мовлення в дітей старшого дошкільного віку спричинена недостатнім рівнем мовленнєвого розвитку, який гальмує адаптацію дитини в соціопросторі, що позначається на розвитку особистості, обмежує здібності та можливості дитини.

Застосування логоритмічної діяльності в закладі дошкільної освіти створює необхідні психологічні умови і сприятливу атмосферу для всебічного розвитку дошкільників з порушеннями мовлення. Ми, вважаємо, що в освітньому процесі необхідно використовувати засоби логоритміки.

Корекція мовлення – один із найскладніших видів комплексної медико-психолого-педагогічної допомоги дітям. У зв'язку з цим для розвитку мовлення, зокрема розвитку активного словникового запасу у дошкільників, необхідними є комплексний підхід: організація освітньої діяльності; координація виховних та навчальних дій педагога; розв'язання питань методичного забезпечення; розробка і систематизація практичного матеріалу для здійснення корекційно-розвиткової роботи [3, с. 8].

Корекція мовлення у дітей старшого дошкільного віку є актуальним питанням, але проблема застосування логоритміки в процесі корекції порушень мовлення у дітей ще недостатньо досліджена, саме це й обумовило вибір теми наукової статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показав, що порушення мовлення і форми їх подолання висвіт-